

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvzemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gold., za pol leta 8 gold., za četrt leta 4 gold. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gold., za četrt leta 3 gold. 30 kr., za en mesec 1 gold. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kraje, za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele za celo leto 20 gold., za pol leta 10 gold. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gold. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četrti-stopne petit-vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štempelj za 30 kr. Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani na celovski cesti v Tavčarjevi hiši „Hotel Evropa“. Opravništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Tavčarjevi hiši.

Naši bratje Bulgari.

Politična tišina v notranjih naših zadevah (dasi morda le tišina pred viharjem) nam daje priliko ozreti se okolo po slovanskem svetu. Zadnjič smo oko obračali na sever in se veselili napredovanja severnih ruskih bratov; pogledimo denes v skrajni jug, na jugoslovanske brate Bulgare, ki so denes v enaki borbi za narodnost svojo kakor mi drugi Slovani.

Bulgari, prebivajoči od Donave do Carigrada, od Srbije do Črnega morja in broječi okolo 6 milijonov, — so mešan narod. V stari grški Moesiji so se bili okolo 5. in 6. veka po Kristu naselili Slovani. Ob istem času je med nje udril vojašk čudski narod od Urala, z imenom Bulgari, podvrigel Slovence, a duševno kmalu od njih podvržen bil, kajti izgubil je svoj čudski jezik in se dal od premaganih Slovencev posloveniti. Leta 678 ustanovljena samostalna bulgarska država je bila slovanska država. Tako mešanemu narodu je bil lasten vojevit duh po eni strani, po drugi pak ljubezen do izobrazovanja. Med tem ko so Bulgari bili dolgotrajne boje z Grki za prvenstvo na balkanskem otoku, cvela je tudi slovanska književnost, posebno ker so bili sprejeli pravoslavno krščansko vero. Ali strašno leto 1389 — Turki na Kosovem — upropasti carstvo srbsko in bulgarsko.

Kakor smo mi zapadni Slovani pod nem-

ško, fevdalno-germansko tiranstvo pali, in duševno spali stotine let dokler nas nij vzbudil duh novega časa, namreč vsezmagovalna ideja narodnosti: tako so tudi Bulgari zagreznili v dolgotrajno tmino, v robstvo turško, katerega se zdaj otresti pripravljajo, a ga otresli še niso. A ka da bi za ta narod nesreče dovolj ne bilo, da je pal pod državno gospodarstvo v Evropo prihrulega Turka, tudi njegov bivši spolurob in predturški narodni sovražnik Grk, je znal Bulgare v svoje duševno, religiozno robstvo vkovati. Dobili so jih grški popje, tako imenovani fanarijoti popolnem v roke. („Fanarijoti“ imajo ime od carigradskega predmestja „fanarion“, kjer so Turki grške aristokratske familije živeli. Te familije so znale višje duhovenske službe, posebno patrijarhat na sebe potegniti.) Kakor so bili fanarijoti v vsem umazanci in samopridneži, tako so posebno znali vso duhovensko oblast nad Bulgari dobiti.

Grški menihi so pred Bulgari nosili sv. križ, ali za to da so Bulgare drli; Grki so postavljali Bulgarom škofo, kateri so se pa le od naroda mastili, ne ga učili. Vsem tem je bila prva skrb slovanski jezik iz bulgarskih cerkev odpraviti in grški jezik uvesti. Samopridni fanarijotski popje so požigali slovanske knjige in vse kar je na narodno kulturo spominjalo. To se ve, da so to delali v imenu vere, kakor so tudi bulgarske domo-rodce, kateri se niso fanarijotskim popom v vseh rečeh podali in uklonili, turškim obla-

stim kot ogleduhe in državi nevarne ljudi skrivaj počrnjevali ter jih tako v azijske ječe spravili, kjer so kot narodni mučenci poginili, na pr. brata Miladinovič in Ohrida.

Nazadnje je bilo to Bulgarom preveč. Leta 1860 ljudstvo vstane, pograbi batino in zapodi nenarodne fanarijotske škofo in pope, in izreče, da neče nobenega in nikacega škofa nego narodno-bulgarskega ter da se loči od grškega patrijarhata. Dolgo se je pogajanje plelo, zviti lisjaki so Bulgarom vse obetal, a ti se niso dali motiti, vedoči da narodna in svobodna cerkev je prvi pogoj in dostikrat začetek politične narodne samostalnosti.

Ko je grški patrijarh v Carigradu videl, da mu uhaja plen med Bulgari, pozval je svojo sinodo in prokel ves bulgarski narod in bulgarske narodne škofo. Za to se pa razumni Bulgari ne zmenijo. — Kakor je to s slovanskega stališča veselo, vendar ima tudi to neveselo stran, da se Grki sploh s fanarijoti slagajo, da se torej cepita dva naroda, ki bi mogla in morala edina biti — proti Turčinu. To stališče poudarjajo Srbi, posebno „Vidov dan“. Ali ruski žurnali (vide „Sovremenija Izvestja“ št. 334 lanskega leta) tudi prav pravijo, rekoč, da mora Rusija na strani Bulgarov biti, dasi so tudi Grki sovorniki Rusije, ker se nova politika ne oslanja na „ednoverje“ nego na „ednoplemenost“, in ker je jasno da ima Slovanstvo boriti se ne samo z germanstvom, romanstvom in magjarstvom temuč tudi s helenstvom.

Listek.

Ivan Erazem Tatenbah.

Izviren historičen roman iz slovenske zgodovine.
(4. nadaljevanje.)

Baltazar Ribelj, pisar ali tajnik pri grofu Erazmu Tatenbahu, bil je kakih 28 let star, srednje postave, a čvrstega telesa. Obraz njegov je kazal umnega človeka, in pri prilikah kakor ga najdemo tu, bil je celo lep, da si je bilo sicer opaziti na njem nekoliko znamenj nezaupne lokavosti, ki ga na prvi pogled nij prikupila, baš tudi nasprotno nezaupanje budeča. Vendar mu je Tatenbah zaupal vse. Kar je Tatenbah vedel, to je znal tudi njegov pisar Ribelj, in skoro nobenega pisma nij brez njega pisal ali pisati dal. Pisma, ki so se tikala Tatenbahove zveze z Zrinjskim in Frankopanom nij pisal nihče drugi kot Ribelj. Da mu je zaupati smel, o tem se je imel prilike dovolj prepričati, ker nikdar nij imel ni najmanjšega dokaza, da, niti suma, da bi bila katera tajna stvar po Riblji na dan prišla. Isto tako marljiv in zvest delavec je bil. Edino, kar mu se je moglo očitati, bila je precej vidna lakomnost — ne po časti, kajti Ribelj je bil skromen

in se nij nikamor silil vznad svoj okrog, temuč po premoženji. Ribelj je štedljivo živel in svoj zaslužek, kakor tudi darila, katera je dobival, pazno spravljajl in množil. A tudi to mu nij bilo zameriti. Vzrastel je bil iz bornih razmer, naravno da je skrbel za brezskrbnejšo bodočnost.

Ribelj se je imenoval po materi, očeta nij poznal ni po imenu niti po glasu. A tudi mati mu je umrla ko je bil star sedem let. Pustila je bila toliko premoženja, da je varuh njegov, star župnik, dal ga po želji materini v šolo v nemški Gradec. Ker je tudi varuh umrl predno je Ribelj dorastel, nij poslednji o sebi in svojih roditeljih nikdar nič dokazanega izvedel. Spominjal se je, da sta z materjo sama na kmetih živela, da ga je rada imela, da se je ljudij ogibala. Ljudje so mu mogli povedati, da je mati, ki je bila lepa deklica, daleč nekje na neki graščini služila, od koder je prišla v to vas in porodila njega. Da je bilo malo premoženje, katero je poteklo za njegovo učenje in odgojevanje, svota, s katero je kak gosposk zapeljivec njegovo mater odpravil od sebe daleč proč, to si je mogel misliti.

Ribelj je imel kot tajnik pri Tatenbahu dobro službo. Lehko bi bil izbiral neveste v

mestu, a poleg tega da je imel svoje misli o ženskih (in priložnosti je imel mnogo svet opazovati), hotel je tudi, odkar je poznal malo Marijanico Gornikovo, greh svojega nepoznanega očeta nad svojo materjo storjen, s tem oprati, da je bil trdno namenjen v zakon vzeti to priprosto deklico, katera je z vsemi žilicami prve ljubezni na njem visela, odkar ga je spoznala. — Eden najlepših večerov je razgrnil svojo poletno tišino črez dol in goró. Čeriček so med trtami živo in kakor bi se bili okládili svojo večerno pesen strigli in žvrleli. Mesec je izza vzhoda velikansk vstajal in dvigaje se vedno manjši obraz dobival, kakor da bi začudenje minevalo, kaj se mlada dva človeka, Ribelj in Marijanica, katera je njegov obraz obseval, pred vinarsko kočjo tako ljubo drug drugemu nasmehljujeta in govoričita sto nepotrebnih otročjih stvarij, da si bi mogla in imela pametnejše reči ukrepati.

„Čakaj ti, — pravi po mnogih drugih razgovorih deklica. — Ne vprašaj me, zakaj nijsem doma, doli; zakaj sem tukaj? In pa, povej kako si ti vedel, da sem tukaj?“

„Oče so mi povedali. A vedel sem že prej, jaz sam sem očetu rekel, da te morajo sem poslati, kadar drugi z menoj pridejo, veš?“

Ker so Bulgari po številu skoro tako močni kakor v se drugo Jugoslovanstvo vkup, ker so krepak in delaven narod, tudi duševno baš nam Slovencem jako sorodni — želimo jim pač tudi mi končno zmago na cerkveno-narodnem polji, kot početek velike politično-narodne bodočnosti in samostalnosti.

Politični razgled.

Notranje dežele.

Magjari z vsem fanatizmom, katerega jim mora vdihovati izpoznanje, da kot mali neznančni narod sami stojé v Evropi in da nemajo zaveznikov po rodu in krvi, proganjajo nemagjarske pod ogersko krono živeče narode, kakor to more storiti samo divje hunsko pleme. Slovaki, Rusini, Srbi, Rumunci in tudi Nemci vsi enako čuté, kako si Magjari domišljujejo narodno ravnopravnost. Zlasti **Srbi** si morajo braniti svoje narodno bitje z vso energijo proti silnemu navalu magjarske vlade, katera dobro ve, da srbska opozicija jej je najnevarnejša in da se okolo te zbirajo vsi drugi nasprotniki nemagjari. Zato vlada že dolgo časa z nenavadno silo tlači Srbe in zdaj sega na podlago narodnega razvitka, na šole. Na zgornji realki v Pančevi odpravljen je profesor srbskega jezika in se ta sploh ne uči več. Realka v Mitrovicah je nemška. Samo gimnaziji v Novem Sadu in Karlovcih ste še srbski; pa že se sliši, da hoče vladni komisar razpustiti srbski patronat teh gimnazij in novi magjarski imenovati. Še celo iz ljudskih šol izkušajo odpravljati srbski jezik in je komisar Rozanič 21. cerkvenih zborov razpustil, kateri so se potegovali za svoje narodne pravice. „Vsaka sila do vremena.“

V **Dalmaciji** si narodna stranka vedno več tal pridobiva in otrese nenaravno gospodarstvo lahonske majšine. V Šibeniku, kjer je dozdaj mestni zastop bil lahonski, je pri novih volitvah zmagala narodna stranka. Lah sicer protestirajo zoper veljavo volitve, katera pa je bila vse skozi postavna, da nij mogoče ovreči jo.

Na **Moravskem** vladni komisarij pridno preiskujejo založnice in ste zopet dve bili zaprti; čudno je samo to, da ta osoda zadene samo slovanske zavode; za nemške, kateri imajo prav enaka pravila in enako upravo s češkimi, se vlada nič ne briga. Čeho-Slovani so vendar srečni, da oko vlade tako vestno bedi nad njihovim blagostanjem.

Vnanje države.

Gramont-ove izjave kompromitujejo najhujše Beust-a, da se bo ta mož težko kedaj mogel v javnem mnenju opravičevati. Kar so vsi opozicijski listi o svojem času trdili, ko so Beusta pri nas še slavili za rešitelja Avstrije, da ga ne vodi družega, nego časti- in denarja-lakomnost, to se zdaj jasno kaže in izvzemši Napoleona nij lahko kdo tako globoko padel z najmenitnejšega delokroga, kakor Beust. On je bil eden največjih sleparjev in samo v naših okoliščinah, v dunajski korupciji in spridenosti je bilo mogoče, da si je ta mož toliko slave in moči pridobil. Beust, da si hudo zadet, je vendar upal, še enkrat svet za nos voditi po svoji stari lažljivosti; mislil je Gramont-u odgovarjati in vse tajiti. Prosil je neki cesarja, da mu to privoli, pa, kakor „P. L.“ poroča, se ta prošnja nij uslišala in se celó govori, da Beust se ne bo več vrnil iz Dunaja, kamor je prišel vsled te stvari, v London na svoj poslaniški sedež, ampak da bo djan v pokoj. Tako se maščujejo nad tem možem njegovi neštevilni pregrehi nad avstrijskimi narodi od prve pogodbe z Magjari do poslednjega njegovega čina, pri katerem pa je že bil orodje v drugih rokah, namreč do Hohenwart-ovega pada.

Preiskavanje zoper **Bazaine-a** in druge francozke generale, kateri so obdolženi, da so izdali francozko vojsko, še zmirom teče, pa se bliža koncu in skoro se bo iz tožbe razvidelo, koliko so zakrivali generali in koliko občna Napoleonova demoralizacija.

Dopisi.

Iz Ptujja, 6. januarja. [Izv. dop.] Ptujsko konstitucionalno društvo je tudi obhajalo 28. decembra rojstni dan decemberske ustave. Kakor se za osem dni zakasnjeno čestitanje od nikogar več ne sprejema, tako tudi ustava, 21. decembra rojena, za praznovanje 28. decembra, od strani ptujskih ustavovercev nikakor hvaležna ne bode. Dolgo so trajale priprave, da so celo prepozno prišle, in kljub vsemu temu je bila udeležba jako slaba. Celih 40 mož se je zbralo okolo tukajšnjih protektorjev decemberizma, G. Fihna, in g. dr. Hanza Miheliča! Jako slabo spričalo za jakost te naredbe. Ta „testimonium“ svojo vrednost še dalje izgubi, ako si delež-

nike pogledamo. Od inteligentnih prebivalcev, od izobraženega sveta nij bilo skoro nikogar; od uradnikov se nije nikdo udeležil; odvetnika nij razen g. dr. Miheliča nobenega bilo, celo mestni župan je izostal. Udeležili so se te svečanosti samo nekatere osebe, katere kakor kometov rep za vsako „zvezdo“ gredo, ki slučajno na političnem nebu zasveti, in katerim je ustava tako neznana reč, kakor uzroki, iz katerih lansko leto napovedani komet sveta nij razbil.

Da te svečanosti ti in oni stan slučajno nij obiskal, skoro nij za verjeti; nam se bolje vidi, da mora nekaj v zraku biti, in da bode ta „generatio aequivoca“ zopet nekaj novega porodila.

Najbolj se ustavoverci „per excellence“ nad uradniki jezé, ka so pri svečanosti izostali, in jim maščevanje od strani mestjanov obetajo. Mi nijsmo tako skromni, da bi prevideli, na kak način bi se mestjani nad uradniki maščevati mogli, zdi se nam tedaj tako pretenje bedasto; ali to vemo, da decemberska ustava uradnikom nij nič kaj prida prinesla, za kar bi njej hvaležni biti morali. Delati morajo uradniki po novih postavah, kakor poprej in še bolje, njih odgovornost je velika, njih plače pa so ostale vedno slabe, ni stanu ni času primerne. Decemberska ustava samo sedaj vladajoči stranki zadostuje, ker je njej na korist in njej dosti pravice daje, bremena pa olajša, vsi drugi stanovi in stranke stojé apatični proti njej.

Avstrijo vladajo sedaj kapitalisti, v obče posestniki premakljivega premoženja, in velika aristokracija, kateri se na stroške države in državljanov bogate, k bremenom države pa skoro ničesa, ali celo malo pripomorejo, ker vedo svoje na milijone nakupljeno premoženje obdačenju odtegniti. Tako so tedaj obsojeni posestniki nepremakljivega premoženja, osobito kmeti ki prebivalci, večji del državnih bremen nositi. Posestnikov nepremakljivega premoženja pa je v Avstriji velika večina države proti sedanjim razmeram; mora pa si prizadevati, stranko na vsak način podkopati, drugače bode opešala, obne-

„Ti? Ti hudobnež si hotel, da sem morala več kot dve uri sama tu čakati! Nič več te rada nemam!“ In kljubovaje dekle pod prsmi roki prekriža in se od njega obrne.

On je imel levo roko okolo njenega tilnika. Objemši jo še z drugo vpraša smehljajem: „In mi ne boš odpustila?“

„Ne!“ pravi ona, a resno jej nij bilo, to je videl.

„Bilo je tako prav, a ti tega ne razumeš, ljubica moja.“

Ta hip pride deklici misel, in predno jo izgovori, otrese se njegovega objetja, zalijo jo solze — to se ve ne baš težke, temuč deklinške — in obliče pokrije.

„Razumem, vem“, ihti ona.

„No kaj ti je?“

„Tebe je sram mene. Nečeš, da bi me kdo videl pri tebi. Pojdi, jaz ti ničesa ne verjamem.“

To je bilo vendar preozbiljno in Ribelj od početka nij vedel kako bi to sumnjo odvrnil; mogoče, da se je nekoliko tudi zadetega čutil.

„To nij tako, Marijānica...“

„Je. In dekla Mreta prav govori, zdaj vidim, kar pravi, da si gospod, in me nemaš prav rad, temuč samo za zdaj; sram te je,

da bi tvoji gospodski tovariši vedeli...“ Dalje od plakanja ne more govoriti ter hoče vstati.

Ribelj jo potegne k sebi na klop in pravi: „Poslušaj me, ljubo dete. Jaz se te ne sramujem. Počakaj še malo in pred vsem svetom bodeš moja žena, ako me bodeš ljubila. Zakaj zdaj precej ne moreš biti, to vprašaj očeta, njemu sem povedal. Dokler sem v službi, ne smem se ženiti. A kmalu se velike reči zgodé, jaz dobim potem premoženja in vsega dovolj. Tačas pridem po-te in moja bodeš za vselej. In poiščeva si tih kraj, in tam si hočeva gnezdo znesti kakor dva ptička v spomladi, ako me bodeš ljubila zmirom kakor zdaj. Me bodeš? Reci!“

To je bilo dovolj. Solzé so proč, in razgled v tako lepo bodočnost razvedri deklinsko lice. Nagne glavico njemu na prsi.

„A da znaš vse — nadaljuje on, — povem ti tudi, zakaj sem želel, da denes, ko je grof prišel sem, ne strežeš ti, temuč da za ta čas iz hiše greš. Zato, ker moraš moja biti, samo moja. Ako ti to dalje razlagam, ne bi razumela vsega, ker ti, ljubica, ne poznáš sveta. In za to te rad imam. — Svet je spriden, grd, nič mu nij sveto, ni ljubezen ni druga lepa čutja. Jaz nečem, da ti, ki

si moja, prideš v dotiko z ljudmi kakor so navadni, kakor so ti-le doli.“

„Ti, povedaj mi, ali je tudi naš grof tak?“ vpraša deklica.

„Tudi“, odgovori Ribelj, a po kratkem premisleku pristavi: „vendar je v drugih rečeh tudi dober. Samo nečem, da bi te videl.“

„Zakaj ne?“ vpraša deklica otroče.

„Ne govoriva o tem. — Ti samo glej, da boš pridna, poštena moja deklica ostala. Nemam rad, če se z ljudmi preveč pečaš. Z očetom, katerega moraš ljubiti, in z menoj. Vidiš, tako bodo morali vsi ljudje, ki bodo o tebi slišali, reči: ta je dobra, pametna, poštena. In moje srce bode tega veselo in moja ljubezen ti ostane na vedno.“

Kako hvaležna mu je bila deklica za te ljube besede. Tako — mislila je — jej nij govoril še nikdar prej, da si je bil ljubeznjiv za njo zmirom.

Zdajci stara dekla Mreta prinese mladi ujetnici večerje in naznani, da ima nalog od Gornika za varstvo pri deklici ostati.

Ribelj, ki si je moral misliti, da ga družba doli v vinogradu že pogreša, vstane in se poslovi od ljubice obetajoč, da pride ako bode mogoče, še nocoj nazaj ali pa vsaj pred odhodom v jutro. (Dalje prih.)

mogla, ker bremena še njej pretč, če dolže tem večje.

Iz Gorice 6. jan. [Izv. dop.] Vsled vpeljanih novih šolskih postav je začelo nekako živahno gibanje v šolskih in nešolskih krogih naše deželice, gibanje, katero znači prav posebno posamezne njene strani. V nekaterih krajih, posebno na vipavski strani, se veselje novih ali zboljšanih šol, se potējajo za nje in za dobre učitelje in se ne dajo toliko prestrašiti po težkih bremenih, ki se jim za šolske potrebe nakladajo. To so kraji, kjer je uže poprej tu pa tam kaka šola bila in kjer je tedaj ljudstvo priliko imelo, prepričati se, kako neizmerno da koristi; v takih krajih je ljudstvo uže bolje vzbujeno, in tudi v narodnem oziru bolje zavedno in zanesljivo. A žalibog, da imamo tudi take kraje in cele strani, v katerih nij še zasvetila luč izpoznanja, da sloni duševni in materialni blagor ljudstva v njegovi omiki in da so ljudske šole neobhodno potrebne, ako hočemo častno stopiti v vrsto drugih omikanih narodov in deležiti se splošnega, vsestranskega napredka, kateri je geslo sedajnega veka. Posebno v Brdih, kjer nijso imeli do zdaj razen Medane, nobene redne šole, se nečejjo še povsod udati novim šolskim postavam. Na podlagi novih šolskih postav more plačevati celi okraj povsod enake priklade k neposrednim davkom za šolske potrebe. Priklade so ustanovljene, davkarija jih pobira in posestniki jih morajo plačevati z lepa ali sè silo. Pri vsem tem pa se branijo nekatere občine, in med temi posebno ona, novih šol in novoimenovanih učiteljev. Ali nij to huje nego slepota? A tega pač nij krivo ljudstvo samo, ampak boljše posamezniki, kateri je zapeljuje, je šuntajo proti vsemu, kar bi je utegnili dosedanja duševni malomarnosti in zápuščenosti odtegniti.

Ko so bile učiteljske slušbe razpisane, položil je tudi g. župnik P. v St. M. prošnjo — nekda prav smešno vlogo, katera je že sama jasno dokazovala njegovo popolno nesposobnost za učiteljstvo, — da bi se mu pustilo podučevanje, kakor do zdaj v domači šoli za silo. Okrajni šolski svet pa, kateri je spoznal po vsej pravici, da je S. M. primeren kraj za redno ljudsko šolo, je odbil njegovo prošnjo ter imenoval rednega, posvetnega učitelja. To je gospoda župnika jáko razkačilo in še nekatere njegove oslepljene privržence, o katerih bi sicer ne bili nikedar mislili, da so zares na glavo pali: zarotili so se med soboj, da ne sme nikakor obveljati, kar je sklenil okr. šolski svet, in ko je prišel novoimenovani učitelj v St. M. so zares storili, da je moral zopet brezuspešno odlaziti. — Šolsko podučevanje se je povsod drugod že davno začelo — a v St. M. se otroci še vedno valjajo po ognjiščih in klatijo po ulicah — brez vsakršnega poduka, njih postavno imenovani učitelj je menda kje drugod začasno nameščen, ali dobiva plačo zastonj in posestniki St. M.-ski plačujejo vrh drugih skoro neprenesljivih davkov in davščin tudi šolske priklade — pa zakaj? za svojo šolo ne, ampak za druge. — To je vendar preveč in v resnici nezapopadljivo, kako pripušča okrajno ali deželno šolsko svetovalstvo, ali kdor koli ima v takih rečeh eksekutivno moč, da se le h k o kaj takega godi brez najostreje kazni! Ako bodo šolske in politiške oblastnije tako mlačne in brez vse eneržije postopale, potem ne bo čuda, ako se

bodo enaki vsega obžalovanja vredni dogodki ponavljali, kajti malorazumnih pa tudi hudobnih ljudi ne manjka, kateri so šolam nasprotni in kateri skrivno in očitno proti njim agitujejo.

Res je sicer, da so bremena, katera nam prizadevajo sedaj šole, težavna, a gotovo se zljajšajo, kadar zmagamo enkrat osnovalne stroške; sicer je pa tudi še mogoče, da se najde tudi katero drugo sredstvo, po katerem se vsaj del tega bremena odvali od posestva in naloži drugim namerom. Šole pa morajo biti tako ali tako in sicer, kolikor mogoče, dobre šole — in kmalu bode prešnilo prepričanje vse naše ljudstvo o njihovi neizmerni koristi, o njihovi neobhodni potrebi.

Iz Ribnice (na Dolenjskem) 4. jan. [Izv. dop.] (Čitalnica in njene veselice.) Na novega leta večer se je tukaj v čitalnici zbralo prav veliko število domačih in bližnjih slovenskih rodoljubov, da bi začetek leta 1873 praznovali. Ali da bo ta večer tako v radost zbranemu občinstvu, ne bil bi nikdo popred se nadejal.

Česti gospod Ivan Tomažič predsednik čitalnice je naredil program, ki je bil: 1. govor predsednikov. Poudarjal je le-tá č. gospod, kaj je čitalnica, in njen namen. Govor je bil jedernat. Pritrujemo mu, da je namen čitalnice isti kot izobraževalnega društva, da si imamo z branjem omike pridobivati, in ravno tukaj v čitalnici imamo časnike, kateri nam prinašajo mnogovrstne, obrtniške rokodelske in politiške reči. Ravno krasna Ribniška dolina je v obrtniji in marljivosti izgled na vsem Slovenskem in še celo v tujih deželah, zatorej bi bilo želeti, da je tudi v narodnem oziru. Treba zato, da se pogostoma veselo v naši čitalnici zbiramo, in iz časnika in samouka si še zanaprej mnogo pridobimo, česar nam manjka. 2. točka je bilo petje. Vršilo se je izvrstno; zaslugo ima zato gosp. učitelj. 3. Igrala se je znana igra „Bob iz Kranja“, in sicer tako dobro, da je občinstvo le željo izrekalo, naj nas čitalnica razveseljuje prav kmalu zopet z kakošno lepo slov. igro. Saj za tako zabavo ima naš zavod mnogo porabljivih in dobrih moči, posebno je Polonico Micika Oražem jako ljubo predstavljala. Tudi tako dobro je potinjo Nežka igrala. In igralcem lepa hvala. 4. točka je jako živahna tombola, in mnogo dobitkov je veliko veselja vzbudilo. Vodnikov god hoče tudi Ribnica na svečnice dan praznovati, in upamo, da bo leta 1873 naša čitalnica svoj namen izvrstno izpolnila.

Iz Grada, 6. jan. [Izv. dop.] Zmiraj še razsajajo hudo tukaj osepnice (kozé) in oskrunile so že marsikateremu lepi obraz in marsikateremu že skopale prerano gomilo; kajti vsak dan skoro lahko bereš med umrlimi po dva, po tri, katere so umorile osepnice, in to že dva meseca traja. Velika nevarnost preti posebno onim, ki se uče zdravilstva, ker morajo hoditi v bolnišnico, katera je napolnena osepniskega strupa od bolnikov tu ležečih, in v preteklem mesecu je teh bodočih zdravnikov okolo 20 naenkrat zaradi osepnice zbolelo in ravno 3. januarja je zopet eden umrl. Posebno hudo divjajo pa one na Grisu, kjer so morali zapreti c. k. realko zaradi njih, in tudi telegrafski poduk za mladeniče, ki je bil v tem okraji, preseliti v poslopje telegrafskega ravnateljstva; za gospice, ki se ga tudi uče, pa pre za zdaj ustaviti. — Pevsko slovensko društvo višjih šol krepko

napreduje in napravi v mesecu januarji „tíhi večer“ najbrže 23. in nadjamo se prav vesel večer imeti. —

Domače stvari.

— (Dijakov) v Ljubljani, ki nimajo prvega reda z odliko, g. Svetina — kakor se nam piše — neče kot enoletne prostovoljce sprejeti. Ne vemo uzrokov tega za mnoge mladeniče kvarnega postopanja. Tako je že odpodil dva osmošolca. G. Slivnik, ki je bil lani na Svetinovem mestu, je vzel vsacega, če je imel le dovoljenje od gimnazijalne direkcije. Omenjena dva dijaka pa sta imela oba dovoljenje od direkcije. In mi g. S. lahko mnogo dijakov naštejemo, ki nijso imeli prvega reda z odliko, pa so bili vendar sprejeti. Ali je mar to nova milost za dijake!

— (V Kamniku) so v občnem zboru tamošnje čitalnice 6. t. m. izvoljeni: Dr. Maks Samec za predsednika, Jože Orel za denarničarja, Janežič, Murnik, Slabajna, Hajek, Stadler, Mejač za odbornike. Čitalnica veselo napreduje in procveta, v denarnici je ostalo konec leta 69 gld. gotovine.

— (Delavsko bolniško društvo), katero je v nedeljo 5. t. m. praznovalo svojo obletnico, je dobilo o tej priložnosti razna darila, tako da je društvena blagajnica imela, 120 gold. čistega dohodka. Društvo sploh dobro napreduje in se vedno množi število društvenikov.

Poslano.

Prvi list letošnjih „Novic“ je prinesel na 6. strani dopis „V Gorici 29. dec.“ —, v katerem beremo sledeče stavke:

„Nocoj napravijo „Preširnovi častitelji“ pri „zlati zvezdi“, v prostorih italijanskega filharmoničnega društva besedo na čast Preširnu. Povabljeni so k njej nekateri tukajšnji čitalničarji, mnogo slov. gospode s kmetov in — kakor pravijo — vse, kar ima italijansko in nemško občinstvo našega mesta kolikaj odličnega..... Ker bi pa kdo lahko vprašal, zakaj se nij ta beseda napravila v čitalnici, hitel je nekdo po Narodu razglasiti vzroke, zakaj se to nij zgodilo. „Čitalnico imajo zdaj Staroturki v rokah“ — piše se v „Nar.“ — in ti nijso hoteli osnovalnemu odboru za Preširnovi besedo prepustiti čital. dvorane....“ — Slabo došla, vrla gospoda, Vaša vest v „Nar.“, tako slabo in o nepravem času, da si celó ne moremo misliti, da bi jo bil kdo izmed mero-dajnih Vaših mož ukazal priobčiti. Vsak trezni politikar obeh strank jo mora smatrati le za breztačnost, katerega nepoklicanega dopisnika. Kajti to je enkrat gotovo, da imajo osnovatelji Preširnovi slavnosti vzrokov dovolj, če ne vsega, kar se bo nocoj „pri zlati zvezdi“ godilo, vsaj napravljanje te besede, nagibe in namerjanje, z debelo plahto pokriti (sic!).“

Ker so podpisani omenjeno Preširnovi besedo izprožili, osnovali in vodili, štejejo si v svojo dolžnost, vse, kar je v tem dopisu neresničnega, resnici na ljubo popraviti in posebno v zadnjem stavku izrečeno sumničenje in obrekovanje odločno od sebe odbiti. Uže sredi novembra se je v privatni družbi izrekla misel, da bi se letos v Gorici napravila slovesna **Preširnova beseda**. Kmalu po tem se je v prav tisti družbi izvolil podpisani osnovalni odbor, kateremu se je naložilo prositi sl. čitalnico goriško, da bi mu svoje prostore prepustila za Preširnovi besedo. Stroški te besede so se nameravali pokriti s prostovoljno subskripcijo, vsa vstopnina pak se je imela poslati podpornemu društvu slovanskih študentov v Grac.

Osnovalnega odbora tajnik je po tem res 26. nov. pret. l. pisal čital. predsedniku

ter ga prosil, da bi nam prepustil čital. prostore za Preširnovi besedo.

Precej drugi dan pa je predsednik g. dr. Tonkli pismeno pozval našega tajnika, da mu naznani vse ude tega „nekega osnovnega odbora“, da še le potem se bode v razpravo prošnje spuščati zamogel.

Ko je bil naš tajnik 27. nov. tej želji ustregel, je 3. dec. prejel od g. čital. predsednika pismo, v katerem pravi, da je občni zbor goriške čitalnice 9. nov. sklenil, da ima čitalnica napraviti posebno besedo z vstopnino na korist slovenskih dijakov v Gradcu. „Ker je tedaj (tako piše g. predsednik) ta „beseda“ že v izpeljavi in imajo vsi gg. družabniki priliko, in gg. odborniki za „Preširnovi besedo“ pa še dolžnost se dejanstveno udeležiti pri „besedi“, ker se nadalje ne zamore zraven postavno izvoljenega odbora še drug odbor Goriške slov. čitalnice priznati: se odbor slov. Goriške čitalnice ne more spuščati v razpravo in rešenje prošnje, katero ste podali v pismu 26. novembra 1872.“

Iz tega se jasno vidi:

1. Ker se čital. odbor v „razpravo in rešenje“ naše prošnje še spuščati nij hotel, nam je čitalnico uže a priori odrekal in gotovo niti najmanjše volje nij imel za Preširnovi besedo prepustiti čitalnico osnovnemu odboru, katerega g. predsednik sofiščno in per nefas imenuje „drug odbor Goriške slov. čitalnice“, tako da smo bili prisiljeni, ker smo hoteli **Preširnovi besedo** na vsak način napraviti, pa nam je čital. odbor svoje prostore faktično odrekal, drugod za tako slavnost potrebnih lokalitet iskati. 2. Ker je bila, kakor nam je gosp. predsednik pisal, beseda v korist podpornemu društvu graških dijakov, po čit. odboru uže v izpeljavi, mi nobene potrebe nijsmo čutili, še eno besedo z enakim namenom napravljati; zategadelj smo Preširnovi besedo brez vstopnine osnovali, posebno ker smo potem, ko nam je bila čitalnica svoje prostore odrekla, soglasno sklenili, da napravimo veliko slovesnost in povabimo več odlične gospode. Gotovo pa ne bi bilo dostojno od povabljenih, posebno neslovenskih gostov vstopnino zahtevati.

Res je, da se je sklenilo pri čit. občnem zboru 9. nov. pret. l. na predlog g. prof. Čebularja, (ki pa nij bil v našem osn. odboru!), da napravi čitalnica besedo v podporo graškim dijakom.

A vprašamo g. čit. predsednika i noviškega dopisnika: kateri š. čitalniških pravil nalaga nam „dolžnost“, da sodelujemo pri

tej besedi, zlasti če svojega sodelovanja nikomur niti ustno, niti pismeno obljubili nijsmo? In kakovo veselje moremo imeti, da sodelujemo pri veseljah, katere napravlja odbor, izvoljen po jako čudnih agitacijah in s popolnim preziranjem skoro vseh do sedaj za čitalnične veselice zaslužnih močij? Pač pa ima čital. odbor izvrševati sklepe občnega zbora; odbor ima dolžnost napraviti to besedo!

In baš zarad teh žalostnih razmer smo hoteli nam ljubi čitalnici priteči na pomoč s tem, da smo njen odbor prosili za prostore, v katerih bi bili napravili Preširnovi besedo s prav tistim namenom, s kakoršnim bi jo bil moral čit. odbor sam napraviti. S tem smo hoteli samo nezmožnost tistega odbora za napravljanje veselice pokriti, ki uže dva meseca besedo „izpeljuje“, — a še do današnjega dne brez vsakega vspeha.

Kar se pa „nagibov in namerjanja“ naše besede tiče, moramo opomniti, da smo jo hoteli napraviti: 1. da bi vredno poslavlili stvaritelja slovenske poezije; 2. da bi Gorici pokazali napredek slovenske umetnosti v zadnjih letih; 3. da bi slavno čitalnico goriško prepričali, kakova škoda se je zgodila njej sami, če so se pri odborovih volitvah zarad osebnega mrzenja skoro vse delavne in za besede prepotrebne moči prezirale.

Da smo vabili samo „nekateri tukajšnje čitalničarje“, — to nij res! Kajti vabili smo g. čit. predsednika osobno (kakor deželnega glavarja); vabili smo pismeno vse čit. odbornike, vse rodbine, ki so se pretečeni predpust čit. plesov udeleževale in mnogo nam bolj znanih drušvenikov. Poleg vsega tega smo g. čit. predsedniku izročili 10 vstopnic za nepovabljenih čitalničarje ter še posebej v „Soči“ naznanili, da vsak, ki se želi besede udeležiti, pa nij povabljen, naj se za vstopnico pri osn. odboru oglasi.

Kar noviški dopisnik dalje piše, da se ima namreč „pri nocojšnji besedi storiti po časnikih že razpravljana zveza italijansko-slovenska proti nemštvu“ — to se nam zdi absurdno in tako malo odgovora vredno, kakor opravljanje tistega gospoda, ki je po Gorici pravil, da je osnovalni odbor iz „dispositions-fonda“ dobil pomoč za Preširnovi besedo!

Veseli nas pa, da so pri besedi navzočni gosti, nemški (!!) in italijanski vso slavnost soglasno hvalili, priznavajoč velik napredek Slovencev v Gorici, v tem ko nekateri slovenski gospodje nas i naše besede ne morejo dosti ogrditi.

„Debelo plahto“ pa, katero g. noviški dopisnik nam priporoča, svetujemo njemu in njegovim prijateljem, da z njo pokrijejo svojo

slepo strast i zeleno zavist o nepričakovanem vspehu naše Preširnovi besede.

Sicer pa smo tudi mi za zlogo —, a na zdravi, pravični podlogi.

S tem ob enem odgovarjamo gosp. dr. Tonkliju na njegovo poslano, natisneno v 3. števil. „Slov. Nar.“ t. l., kolikor gre tega „poslanega“ na našo adresu.

V Gorici 5. januarja 1873.

Osn. odbor za Preširnovi besedo:

Matej Vodušek, predsednik; Viktor Dolenc; Ernest Klavžar; Jul. Glowacki; Fr. Ferfila, blagajnik; Fr. Suklje; Fr. Levec, tajnik.

Tržne cene

v Ljubljani 8. jan. t. l.

Pšenica 6 gl. 20 kr.; — reš 3 gl. 80 kr.; — ječmen 3 gl. — kr.; — oves 2 gl. — kr.; — ajda 3 gl. — kr.; — pros 3 gl. 10 kr.; — korusa 3 gl. 20 kr.; — krompir 1 gl. 80 kr.; — fižol 4 gl. 80 kr.; — masla funt — gl. 54 kr.; — mast — gl. 40 kr.; — špeh frišen — gl. 30 kr.; — špeh povojen — gl. 40 kr.; — jajce po 2 kr.; — mleka bokal 10 kr.; — govedine funt 24 kr.; — teletine funt 29 kr.; — svinjsko meso, funt 26 kr.; — sena cent 1 gl. 25 kr.; — slamo cent — gl. 95 kr.; — drva trda 6 gl. 50 kr.; — mehka 5 gl. — kr.

Tuji.

8. januarja.

Europa: Wodnitzer iz Gradca. — Ultscher iz Trsta. — Elise Bömehe iz Krškega. — Pajer iz Zagreba.

Pri Elefantu: Weibl iz Mokronoga. — Kral iz Karlovca. — Frey iz Dunaja. — Winkler iz Gradca. — Zimmer iz Dunaja. — Siehler iz Dunaja. — Valentich iz Bude.

Pri Maliču: Gutmann iz Trsta. — Grof Pač iz Sonovič. — Seekendorf iz Dunaja. — Wardecker iz Sforzhaima. — Soper iz Ogerske Sobotice. — Wercer. — Fritsche, iz Belskega. — Juidi iz Dunaja.

Pri Zamorec: Hopf. — Prece, iz Rač.

Listnica opravištva. G. dr. F. R... v Ip... Poslano prejeli. Hvala!

Plučna sušica je ozdravljiva!

dokazano v knjigi, katera je ravnokar v 8. natisu na dan prišla in katerej uže mnogo tisoč novospomlad življenja zahvaljuje. Način lečenja je vsakterniku razumljivo popisan od M. Auerbach-a. Zdravljenje je prosto, stroški mali, povsod rabljivo, vseh radi-kalen. Dobiva se na pošiljatev 1 tolarja 5 sreb. grošev — 2 gl. — frank. 40 Cts. od (247—9)

J. V. Albert-u

München, Maximiliansstr. Nr. 37.

Opomenica.

(Iz u. L. Z. 7. jan. t. l.)

Eksekutivne dražbe: Posestvo Jan. in Marije Novaka v Ganičah, 1272 gl. 60 kr. 22. jan. v Ljubljani. — Posestvo Jan. Žagarja v Brestu, 589 gl. 22. jan. v Ljubljani. — Posestvo Mat. Sajo-vica v Čečji vasi, 2500 gl. 24. jan. v Rudolfovem. — Posestvo Jan. Horvata v Koneu, 670 gl. 24. jan. v Rudolfovem.

brez zdravila

Na prsih in plučah

bolani se po naravnem potu tudi v obupnih in od zdravnikov za neozdravljive razglasi-senih slučajih radikano ozdravijo brez zdravila.

Po natančnem popisu bolni-pove pismeno več

Dir. J. H. Fickert, Berlin.

Wall-Strasse No. 23.

Honorar 5 gl. a. v., ki se naj pismu priloži.

(162—37) brez zdravila

Razprodaja!

Razprodaja

Julij Mayer-jeve zaloge galenterijskega, norimberškega, drobnega blaga in igrač

po

znamenito znižanej ceni.

Dr. Alfons Mosche,

oskrbnik vsega premoženja.

(242—3)

Razprodaja!

Razprodaja!